

ДРАБИНА І КОХАННЯ

Ісідоро Фернандес ФЛОРЕС

ОПОВІДАННЯ

З іспанської переклала Маргарита ЖЕРДИНІВСЬКА

- Знаєш, хто повернувся вчора з Парижа? — запитав мене знайомий.
— Звідки мені знати? А хто?
— Мар'яно Лусьєнтес!

Треба розповісти вам, чому Мар'яно виїхав у Париж.

Чотири роки тому, годині об одинадцятій вечора я повертався додому по вулиці Майор, коли раптом мене щось стусонуло в спину. Я сердито обернувся і побачив пристойно вдягненого молодика. Він ніс на плечах драбину, яка й ударила мене. Пристойно вдягнений молодий чоловік і драбина — дуже дивно!

Молодик навіть не помітив мене; він простував далі швидким кроком. Здавалося, він схибнувся — збуджено мимрив собі під ніс. Але я здивувався ще більше, коли впізнав у ньому мого приятеля Мар'яно Лусьєнтеса, службовця Міністерства фінансів, розумного, освіченого, добре вихованого юнака.

«Не може цього бути,— сказав я сам собі,— але якщо це він, то, певно, він збожеволів».

Я побіг слідом за ним і гукнув:

— Гей, Мар'яно!

© Маргарита Жердинівська, 1991, переклад українською мовою.

Ісідоро Фернандес Флорес (1840—1902) — іспанський письменник, майстер новелістичного жанру. Автор багатьох збірників оповідань.

Але він не обернувся.

Був ясний холодний лютневий вечір, і на вулиці ні душі. «Він збожеволів. Пристойно вдягнений молодик на вулиці з драбиною? Просто диво!»

А Мар'яно тим часом не просто йшов, він мчав із своєю драбиною, правда вона була досить вузька і не дуже довга. Дійшовши до кінця вулиці, він вийшов на міст. І тут у голові моєї промайнув страшний здогад. Зовсім недавно поручні моста підняли вище, щоб перешкодити самогубцям кидатися вниз, бо таке явище стало звичайним у Мадриді.

І дійсно, Мар'яно ступив на міст і, ще не дійшовши до середини, приставив драбину до поруччя і ступив на першу сходинку... Але тут я схопив його за пальто і силоміць стягнув із драбини.

— Залиште мене, залиште мене! — закричав він, блідий мов смерть, з блукаючим поглядом, готовий, здавалось, кинутись на мене, щоб здійснити свій намір.

— Нікуди я тебе не пущу, давай руку, ходімо зі мною, а то покличу поліцейського, і миттю опинишся у в'язниці!

Ніяких поліцейських поблизу не було, але він зрозумів, що я не відступлюся. Тоді бідолаха знітився, подав мені руку, похнюпився і заривався. Його гарячі сльози закріпотили на мої руки.

Цілу годину ми ходили безлюдними вулицями Мадрида мовчки, доки не дійшли до Палацової площі. Тут, нарешті, я зважився запитати його:

— Слухай, друже, тебе всі так люблять, твої друзі, твоє начальство, жінки, зрештою, твоя красуня-наречена. Поясни мені, я нічого не розумію... Адже ти збирався одружитися...

— Не кажи мені про неї! Це підступна, лукава, ница жінка!

Я спинився вражений.

— Що ти кажеш? Вона, про яку ти говорив, що це ангел, втілення доброти, вірності та кохання! Хіба ти не говорив цього?

— Так, говорив. Але хіба я знав, що глибоко помиляюся? Ой, леле! Я обманувся, її кохання виявилось фальшивим, її ангельське обличчя було маскою, що приховувала гидку корисливість.

— Я не зовсім добре тебе розумію, розкажи все по порядку, адже я знаю тебе майже з дитинства і думаю, що заслуговую на відвертість. Хіба не так?

— Звичайно. Тож слухай. Ти знаєш, що я вирішив одружитися з Юлією. З одного боку, я сам цього хотів, з другого, її матуся поставила питання руба: або сватайся, або більше не приходь. Я не мав сумнівів щодо почуттів Юлії, навіть тепер мені здається, що вона мене кохає. Правда, мене непокоїв її шалений потяг до розкошів і розваг, до всього, що я вважаю порожнім марнолюбством. Вона повсякчас примушувала мене витратитися на квитки в театр, на квіти, на дорогоцінності, які — тепер я можу признатися — були мені зовсім не по кишені і які вона видавала вдома за подарунки багатій подруги. Але все я ладен був простити, бо сподівався, що ми з нею заживемо щасливо. Адже це природна річ, що жінки втішаються подарунками та дрібничками, особливо такі гарні жінки, як Юлія. Ось вийде вона заміж, — переконував я сам себе, — забуде про гульки, стане доброю дружиною та дбайливою хазяйкою у домі. Того дня, коли Юлія дізналася, що я хочу просити її руки, вона зраділа, але застерегла: з цим ділом не слід квапитися.

— Слухай, — сказала вона мені, — я тебе дуже кохаю, ти навіть не уявляєш собі, як я тебе кохаю, але я не така нетерпляча, як моя матуся. Хіба ти не казав мені, що чекаєш підвищення по службі, що твій товариш, якого призначили міністром, хоче просунути тебе в депутати? Що в тебе є задуми поліпшити своє матеріальне становище? Давай почекаємо... Хіба ти не віриш у моє кохання? Я нікому не належатиму, крім тебе!

Мене охопив дивний неспокій. Її очі випромінювали кохання, але ці слова...

Мати, навпаки, почувши мою пропозицію, дуже зраділа і запросила мене пообідати з ними.

— До нас завітає,— сказала вона,— давній друг мого покійного чоловіка, один з найбагатших людей Вальядоліда. Здається, він збирається оселитися у Мадриді. Подивіться, що він подарував Юлії на пам'ять про дружбу з її батьком!

І вона показала скриньку для рукавичок із срібла та кристалю, яка, очевидно, коштувала скажені гроші. По моєму тілу пробіг крижаний холод.

— Цей сеньйор, певно, надзвичайно багатий! — вигукнув я, дивлячись на Юлію.

Вона потупила очі і стала гортати альбом.

— Він молодий? — запитав я.

— Середнього віку,— відповіла мати. — Йому п'ятдесят років.

Я вийшов від них у кепському настрої, потерпаючи від підозр. Але коли я згадував очі Юлії, її присягання, надія поверталася до мене.

Обідали ми разом з багатієм із Вальядоліда та сеньйорою Матільдою, тіткою Юлії, ти її знаєш. Багатій розповідав про своє багатство, про мільйони, які він вклав у будівництво прибуткових будинків, про акції та цінні папери, про те, що він вирішив оселитися у Мадриді, придбати абонементи у всі театри, купити екіпаж, давати бали та прийоми, одне слово, не шкодувати грошей і жити на широку ногу.

— Та що ж це ви кажете, дон Пласідо! — вигукнула мати Юлії. — Чи ж личить так веселитися чоловікові, який щойно овдовів?

— Але я маю намір знову одружитися! — задирливо відповів дон Пласідо і кинув на Юлію переможний погляд, який, наче стріла, прошив моє серце.

Дон Пласідо був чоловік немолодий, маленького зросту, товстенький нівроку, але не викликав антипатії, хоч і поводився чванькувато. Кожен його рух, кожне слово свідчили про те, що він казково багатий. Коли обід, під час якого він їв, немов слон, закінчився, я встав і вирішив піти.

— Почекайте,— сказала мені тітка Юлії,— моя племінниця хоче сказати вам два слова.

Я чекав, а тим часом мати та тітка Юлії стиха розмовляли про щось із доном Пласідо. Мати була чимось радісно здивована і дивилась на мене із співчуттям. Я підійшов до тітки і сказав:

— Перекажіть Юлії, нехай вийде, я теж хочу поговорити з нею...

З'явилася Юлія, ми зайшли до кабінету і... неймовірно, в мене немає сил повторити ті сатанинські слова. Хто ж брехав, її очі чи її голос? Вся вона, її душа і тіло, здавалося, дихали зрадою та підступністю. Вона підвела голову і кинула:

— Я тебе кохаю, але виходжу заміж!

— Безсовісна! — вигукнув я, і все моє кохання перетворилося на гнів і презирство... Не знаю, як я не вбив її на місці! Я вийшов, похитуючись, мов несамовитий, і всю ніч блукав вулицями. Наступного дня я дізнався, що весілля має відбутися сьогодні. Мабуть, воно вже відбулося. Розумієш тепер, що зі мною діється?

— Бідний мій друже! — сказав я, обійняв Мар'яно і повів до себе, де ми проговорили всю ніч.

Ранком я провів його додому.

— Пане,— сказала служниця,— на вас чекає якась літня сеньйора.

Це була тітка Юлії, вона простягнула Мар'яно конверт.

— Що це означає? — вигукнув він. — Що це таке?

— Це вам лист від Юлії.

Тремтячими руками він розірвав конверт і прочитав: «Прощай навіки, Мар'яніто. Прости і моли за мене Бога, який карає мене».

Мар'яно в заціпенінні дивився на донью Матільду.

— Ох, звідки ж вам знати? Бідна моя племінниця. Вчора вона мала одружитися. Яка партія! Всі їй заздрили. Так от. Після обіду сеньйора Пласідо розбив апоплексичний удар, а ввечері він помер. Коли Юлії сказали про це, вона скам'яніла, побіліла мов мармур, але не мовила ні слова. Пішла до будинку дона Пласідо, а потім зникла. Люди бачили, як вона бігла вулицею Майор, мов божевільна, без пальта і кричала, незважаючи на холод: «Все, все я втратила!». Зрештою добігла до мосту і... Нещасна! Далі ви самі розумієте.

Мар'яно заплющив очі і схопився за голову. Помовчавши хвилину, він азав:

— Але, сеньйоро, це ж неможливо, поруччя мосту високе, як же вона іогла...

— Лиха доля! — вигукнула тітка Юлії. — Невідомо хто і коли поставив м драбину...

Мар'яно більше не слухав, він упав непритомний.

Жердинівська Маргарита Ісаківна викладає іспанську мову, кандидат філологічних наук, ен Спільки письменників України. Перекладає з іспанської. Виступає також як літературо-авець.